

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Románské literatury

Jarmila Horáková

**Tvůrčí dráha Petra Popesca v kontextu
rumunské poválečné literatury**

Literary Creation of Petru Popescu in the
Context of Romanian Post-war Literature

Teze

vedoucí práce - PhDr. Libuše Valentová CSc.

2014

1. SOUČASNÝ STAV PROBLEMATIKY

Petru Popescu patřil počátkem sedmdesátých let k nejúspěšnějším rumunským spisovatelům; jeho romány *Prins* (1969, *Spoutaný*, český překlad 1974) či *Dulce ca mierea e glonțul patriei* (1971, *Jak sladké je zemřít pro vlast*) se řadily ke čtenářským bestsellerům, které rovněž příznivě hodnotila i literární kritika. V roce 1974 však emigroval do Spojených států a přestal tak v Rumunsku existovat jako spisovatel. Především dva výše zmíněné romány však dále kolovaly mezi čtenáři, protože Popescu se díky nim stal výrazným hlasem své generace, která se narodila v období kolem druhé světové války a zažila pouze život v nesvobodném komunistickém režimu.

Do rumunského literárního života se Petru Popescu vrátil až v devadesátých letech v překladech jeho anglicky psané tvorby. Tyto knihy však zapadly v záplavě dalších zakázaných autorů; svůj podíl na tomto stavu měl i neustálený knižní trh a řada nových nakladatelství chrlících publikace bez větší péče o jejich podobu a propagaci. Teprve v posledních letech vydává nakladatelství Curtea Veche důstojně vypravené reedice jeho děl a zde Petru Popescu v roce 2009 publikoval román *Supleantul* (Náhradník) napsaný po třiceti letech v rumunštině.

Ve Spojených státech se autor živil nejprve jako scenárista v hollywoodských studiích, byť se vlastní literární tvorby nevzdal. Uspěť se mu podařilo až během devadesátých let cestopisem *Amazon Beaming* (1991, *Objev na Amazonce*) a fikční dobrodružnou prózou s antropologickým pozadím *Almost Adam* (1996, *Téměř Adam*). V té době vydal také paměti o dětství a mládí v nesvobodné zemi spojené s deníkem z první cesty zpět do vlasti (*The Return*, *Návrat*, 1997). Po roce 2000 se vedle závažnějších témat (holokaust, biblické příběhy) věnoval také psaní dobrodružné a konzumní literatury.

Z dob počátků jeho spisovatelské dráhy v Rumunsku existuje celá řada recenzí a literárních kritik: k Popescově tvorbě se většinou příznivě vyjadřovali tehdejší nejvýznamnější literární kritici a historici: Nicolae Manolescu, Ion Negoitescu, Alexandru Ștefănescu, Laurențiu Ulici, Paul Georgescu, Cornel Ungureanu, Alexandru Călinescu, Cornel Regman, Mircea Iorgulescu a mnozí další. V každém větším rumunském městě vycházel alespoň jeden literární časopis (tato tradice do jisté míry pokračuje dodnes) s rozsáhlou recenzní

rubrikou. Po několika publikovaných románech však bylo příliš brzy na souborné hodnocení jeho díla, navíc po odchodu do exilu byly jeho knihy staženy z oběhu.

Publikované překlady jeho anglických knih se po revoluci dočkaly několika sporadických recenzí a přes Popescovu občasnou přítomnost na stránkách rumunského tisku, ať v podobě rozhovorů či vlastních novinových článků, výraznější zájem o jeho dílo nevyvolaly. Po roce 1989 bylo zřejmé, že skončila jedna dějinná, kulturní, a tudíž i literární epocha. Řada literárních historiků vydala svůj souhrnný pohled na literaturu a spisovatele za komunismu a většinou v nich nechybí ani stručná kapitola věnovaná Petru Popescovi.

Eugen Negrici o něm píše ve svém díle *Literatura română sub comunism* (2006, Rumunská literatura za komunismu) v souvislosti s románem *Sfârșitul bahic* (1973, Bakchický konec), který zařadil do kapitoly věnované procesu odhalování pravdy a chyb padesátých let. Alex. Ștefănescu, autor obsáhlé práce *Istoria literaturii române contemporane (1941-2000)* (2005, Historie současné rumunské literatury /1941-2000/) nadšeně hodnotí autorovy první romány, ale jeho anglicky psané knihy shrnuje vyjádřením, že jsou napsané tak, aby především vydělaly peníze. V monumentálním dvousvazkovém díle Mariana Popy *Istoria literaturii române de azi pe mâine* (2009, Dějiny rumunské literatury ode dneška po zítřek) je na stránce věnované Petru Popescovi nejprve parafrázována Popova dávná recenze románu *Jak sladké je zemřít pro vlast* ze sedmdesátých let a pak je v textu uvedena ukázka z románu *Spoutaný* označená jako úryvek z *Bakchického konce*.

Nicolae Manolescu, který se ve své *Istoria critică a literaturii române* (2008, Kritická historie rumunské literatury) snaží stanovit základní kánon rumunské literatury, Petra Popesca vůbec neuvádí. Je však zastoupen jako heslo v řadě prací encyklopedického charakteru, od akademických několiksvazkových publikací věnovaných rumunské literatuře, přes různé obsáhlé slovníky rumunských spisovatelů a rumunského románu, až po *Enciclopedia exilului literar românesc 1945-1989* (2003, 2. vydání 2010, Encyklopedie rumunského literárního exilu).

Na podzim roku 2013 vyšla první ucelená monografie věnovaná autorovu životu a dílu: *Petru Popescu prins în istorie* (Petru Popescu, zajatec dějin). Jejím autorem je středoškolský profesor rumunské literatury Dinu Bălan a jedná se o vydání jeho disertační doktorské práce obhájené v roce 2009 na Univerzitě 1. prosince 1918 v Albě Iulii. Práce je psána s výraznými sympatiemi

k rumunsko-americkému spisovateli, nicméně je jediným souhrnným přehledem Popescovy tvorby a pokusem o její kritické zhodnocení. Všechny výše uvedené prameny mi posloužily jako důležité zdroje informací a inspirace pro předkládanou práci.

2. CÍL PRÁCE

Jak už z názvu vyplývá, práce si klade za cíl popsat a zhodnotit tvůrčí dráhu Petra Popesca v rámci rumunské literatury ve druhé polovině 20. století. Jeho životní i profesionální osudy v řadě aspektů postihují situaci a dilemata východoevropského intelektuála žijícího v komunistickém režimu. Všichni byli ve větší či menší míře vládnoucí mocí přesvědčováni různými prostředky k oboustranně výhodné spolupráci, která představovala nedobrovolnou zkoušku charakterů a povah. Mnoho možností na výběr nebylo: buď se podvolit a kolaborovat za cenu vlastního svědomí, anebo odejít do vnějšího či vnitřního exilu. V Rumunsku neexistoval samizdat, protože společnost byla mnohem více sledována bdělými agenty a pomocníky nechvalně proslulé *Securitate*. Vnitřní exil tak zde byl osamělejší než v Polsku nebo Československu, kde bylo možné navzdory represím potkat podobně smýšlející jedince. Petru Popescu se tak nestal disidentem, ale zvolil osud exulanta.

V úvodu práce si autorka položila několik otázek, na něž hledala odpovědi v Popescově díle a jiných mimoliterárních skutečnostech, přičemž jejich zodpovězení lze uvést jako dílčí cíle. Do jaké míry a v čem se tento spisovatel vymykal z kontextu rumunské literatury počátku sedmdesátých let? Petru Popescu se kromě prózy a poezie hojně věnoval i publicistice a své eseje, recenze a teoretické úvahy o literatuře vydal sebrané ve svazku *Între Socrate și Xantipa* (1973, Mezi Sokratem a Xantipou), kde najdeme jeho literární program založený na městském charakteru literární tvorby (*citadinism*), upřímnosti (*sinceritate*) a realistickém ztvárnění skutečnosti. Na rozdíl od ostatních spisovatelů se inspiroval především v moderní americké literatuře. Zároveň od počátku tvořil s myšlenkou na budoucí čtenáře: vycházel z premisy, že pocházejí hlavně z městského prostředí a v literatuře hledají odrazy svých životů.

Druhým východiskem pro hledání odlišnosti autora je literárněteoretický rozbor jeho románů, z něhož vplynulo, že především *Spoutaný* se vyznačuje střídáním první a třetí osoby, a dokonce krátkými pasážemi ve druhé osobě

jednotného čísla, která dotváří kompozici díla. Vypravěč románu pak poskytuje příběhu základní věrohodný rámec, zatímco postava reflektora (podle Stanzelovy typologie z *Teorie vyprávění*) vnáší do textu náhled do vědomí hlavní postavy, které je charakterizováno zjištěným vnímáním okolní reality v důsledku zhoubné mozkové rakoviny.

Další položená otázka se týkala nadčasovosti či dobové podmíněnosti Popescových románů, které se těšily velké čtenářské oblibě až do pádu komunismu. Tento obecný problém se netýká jenom díla Petra Popesca. Udržení zájmu čtenářů i po autorově smrti a vstoupení do světového či národního kánonu je ambicí většiny spisovatelů. Nicméně literatura za komunismu je zapomněním ohrožena víc než kterákoliv jiná z toho důvodu, že plnila celou řadu jiných funkcí, jimiž se ve svobodné společnosti zabývají např. sdělovací prostředky nebo různé vědní disciplíny (historie, sociologie atd.).

Autorův druhý román *Jak sladké je zemřít pro vlast*, který popularitou předčil předchozí prózu, se zabývá tématem vojenské služby a vlastenectví. Přestože je psán se stejnou sensibilitou až expresívností, působí z dnešního pohledu spíše jako dokument o průběhu vojenské služby a o možnostech, respektive omezeních daných cenzurními či pravděpodobněji autocenzurními zásahy. Výstižné úvahy o předchozích generacích, které vybojovaly sjednocení Rumunska za první světové války, nebo válčily za vlast během druhé světové války, postrádají celkový rámec: je analyzována role Rumunska na evropské šachovnici, hovoří se o Německu, ale z pochopitelných důvodů chybí jakékoliv hlubší úvahy týkající se Sovětského svazu a jeho poválečné úlohy v rumunském politickém směřování. I přes tyto nedostatky vyšel tento román podobně jako *Spoutaný* v několika porevolučních reedicích.

Popescův třetí román *Bakchický konec* můžeme zařadit k dobově podmíněným prózám, které se snažily poodhalit pravdu o osobnostech zaujímajících prestižní místa na společenském žebříčku. Naivní vypravěč kdysi rovněž věřil revoluční ideologii a jeho ironické používání oficiálních frází demaskuje propagandistický jazyk a vytváří tak komický efekt, který však v současnosti ztratil svoji platnost stejně jako rozpory mezi slovy a činy jednotlivých postav s parodickým účinkem. V sedmdesátých letech vyšel tento román dokonce v anglickém a švédském překladu, ale po změně politické situace už narážky skryté mezi řádky sotva najdou své trpělivé čtenáře.

Další otázka se týká vývoje Popescovy poetiky a jeho témat po odchodu do exilu. V literárněteoretické rovině pozorujeme už od *Bakchického konce* ústup od postavy reflektora ve prospěch vypravěče a dodržení jednotného stylu v celém textu (ich-formy nebo čím dál častější er-formy). Autorův tematický záběr v nové vlasti je poměrně široký: od erotického románu přes cestopisy, memoáry, dobrodružnou literaturu pro mládež až po holokaust a biblické náměty. Ve snaze o oslovení co nejširších čtenářských vrstev tvoří Popescu i konzumní literaturu, která je jednou ze součástí jeho tvorby, ale nezřídka se ani náročnějších témat, u nichž se nedá předpokládat masový zájem. Výrazným rysem jeho próz od počátku po současnost zůstává značné provázání se skutečností. V mládí se programově hlásil k realismu (nikoliv balzakovského typu, ale k moderním realistickým americkým románům), tehdy při psaní snadno vycházel ze svých osobních prožitků.

V exilu je příznačné, že jeho nejzdařilejší díla se řadí do kategorie *creative nonfiction* (termín literatura faktu může být v tomto případě zavádějící): cestopis o objevování pramenů Amazonky a dvě memoárové knihy (jeho vlastní paměti a vzpomínky manželčiny rodící židovského původu na jejich seznámení koncem druhé světové války v koncentračním táboře). Nicméně i v případě próz si vždy dával záležet na věrohodnosti podložené studiem pramenů a návštěvou míst, kde se odehrává zápletka.

Poslední otázka se týkala návratu Petra Popesca po více než třiceti letech k psaní v rumunštině, jehož výsledkem je román *Náhradník* z roku 2009. Povedlo se mu navázat na svoji dávnou poetiku a navázat přerušovaný dialog se svými čtenáři? Pokud jde o úspěšnost, pak se autorovi návrat vydařil. Podle údajů z nakladatelství se román po svém vydání umisťoval na žebříčkách nejlépe prodávaných knih, sám Popescu podpořil prodej knihy řadou setkání se čtenáři po celém Rumunsku a četnými rozhovory.

Román založený na skutečných událostech popisuje autorův vztah se Zoiou Ceaușescu, dcerou všemocného generálního tajemníka. Příběh vyprávěný v ich-formě v sedmi obrazech patří však spíše k žánru konzumní literatury. Při vyprávění používá autor často filmové efekty pro zvýšení napětí, na několika místech naopak volí er-formu pro zdůraznění odstupu. Nejpůsobivějším plánem knihy není samotný román s „faraonovou dcerou“, jak Popescu v jednom článku Zoiu nazval, ale příběh jeho přátel, obyčejných mladých Rumunů, kteří

museli snášet politická nařízení zasahující až do jejich intimních životů (zákaz používání antikoncepce a provádění potratů). Kniha končí autorovým úprkem do jihoamerické džungle symbolizující širý svět plný nástrah. Literární kritika přijala román poměrně chladně, naopak čtenářská obec, soudě dle počtu prodaných výtisků, se značným zájmem. Zdá se, že Popescu si opět dokázal najít cestu ke svým dávným čtenářům, přestože kvality této prózy zdaleka nedosahují literární úrovně jeho prvních románů a je pravděpodobné, že kniha po čase upadne v zapomnění podobně jako většina konzumní literatury.

3. ZVOLENÉ METODY ZPRACOVÁNÍ A VNITŘNÍ USPOŘÁDÁNÍ PRÁCE

Vzhledem ke specifické situaci v rumunské kultuře v poválečném období, která vyplývala z vynuceného politického přeskupení moci v zemi, je v úvodní kapitole práce nazvané „Kontext rumunské poválečné literatury“ věnována první část představení politického, ekonomického a sociálního vývoje, protože všechny tyto oblasti měly výrazný dopad na literaturu. Jejich stručné přiblížení se jeví podstatným pro pochopení souvislostí a procesů odehrávajících se v kultuře. Historické události měly rovněž významný vliv na Popescovu životní a tvůrčí dráhu, potažmo na jeho životní rozhodnutí o emigraci. Druhá polovina úvodní kapitoly se pak zabývá charakteristikou rumunské literatury v letech 1948-1989, jejími hlavními rysy a nejvýznamnějšími představiteli. Celá kapitola je zpracována na základě sekundárních pramenů.

Druhá část práce představuje počátky Popescovy tvorby a její vývoj koncem šedesátých a v první polovině sedmdesátých let. Na autorův stručný životopis navazují podkapitoly o debutových básnických sbírkách, které se vyznačovaly civilním mladistvým duchem a městským životním stylem s jazzovými večírky, návštěvami stadionů či přelétavými láskami. V případě druhé sbírky *Jazzová nátura* je patrný posun směrem k většímu experimentování s formou po vzoru moderních amerických básníků jako Ezra Pound, Carl Sandburg či E. E. Cummings.

Stručně je přiblížena také autorova povídková tvorba, která předjímá většinu Popescových témat později rozpracovaných v románech, ale zdaleka nedosahuje kvalit krátkých próz Dumitra Rada Popesca či Fănușe Neaga.

Popescovy sebrané eseje, recenze a články publikované na stránkách tisku poskytují obraz o jeho teoretických východiscích v případě vlastní tvorby.

Větší část této kapitoly však představuje autorovy jednotlivé romány z hlediska témat, motivů a postav, především jeho první tři prózy – *Spoutaný*, *Jak sladké je zemřít pro vlast* a *Bakchický konec*. V případě debutového románu *Spoutaný* je podrobněji analyzován obraz Bukurešti jako výrazný topos, který tvoří organickou součást díla. Závěr je v případě každého románu věnován jeho recepci u rumunských literárních kritiků, u *Spoutaného* se jeho recepcí v rumunském, českém a slovenském prostředí zabývá celá podkapitola.

Třetí část představuje problematiku kulturního exilu a rumunské exilové literatury, o jejímž začlenění do kontextu národní literatury proběhla v devadesátých letech rozsáhlá diskuse. Vzhledem ke složitosti tohoto jevu jsou v této kapitole pojednány pouze vybrané otázky související s jeho periodizací a lokalizací, kulturní identitou, jazykem tvorby, s adaptací v nové vlasti a s mýty vznikajícími kolem odchodu do exilu a budování nové existence v jiné zemi. Stručně je připomenuta rovněž historie emigrace Rumunů do USA.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na Popescovu exilovou tvorbou, jejímž stěžejním rysem je neustálé hledání a experimentování s různými tématy, aby se spisovatel dokázal přiblížit zájmům nových čtenářů. Zaměření na ně bylo rovněž nedílnou součástí autorovy rumunské tvorby, ale v exilu získala tato otázka větší naléhavost. Z toho důvodu se nevyhýbal a nevyhýbá ani konzumní literatuře v podobě erotického nebo dobrodružného románu. Nicméně mezi jeho nejlepší exilové knihy patří paměti o rumunském dětství a mládí (*Návrat*), cestopisné vyprávění Lorena Mc Intyra o objevení pramenů Amazonky (*Objev na Amazonce*) a vzpomínková próza jeho tchánů *The Oasis (Oáza)*. Poslední část této kapitoly se zabývá rumunsky psaným románem *Náhradník* z roku 2009.

Závěrečná kapitola analyzuje Popescovo dílo z hlediska literární teorie. První polovina se věnuje podobám vypravěče. Za účelem rozboru byly využity práce Lubomíra Doležela *Narativní způsoby v české literatuře*, především členění různých druhů řeči, které strukturně souvisí s výstavbou prózy, a Franze K. Stanzela *Teorie vyprávění*, zejména část týkající se opozice vypravěč-reflektor a celkového schématu typologického kruhu. Autorův vývoj se z hlediska těchto teorií ubíral cestou postupného zjednodušování: v debutovém románu *Spoutaný* střídal různé gramatické osoby (první, druhou a třetí) a polohy vypravěče a

reflektora, v *Jak sladké je zemřít pro vlast* upustil od třetí osoby, *Bakchický konec* je románem založeným pouze na vypravěči v ich-formě a jeho poslední próza před emigrací *Copiii Domnului* (1974, Boží děti) už je vyprávěna neutrálním vypravěčem v er-formě, kterou pak využil i ve většině svých exilových knih. Ke kombinaci první a třetí osoby jednotného čísla přistoupil v případě cestopisu *Objev na Amazonce*, první osobu pak využil v memoárech *Návrat* a *Oáza*. Ve všech těchto případech zvyšuje zvolený vypravěčský postup dojem autentičnosti. Rovněž rumunská próza *Náhradník* je vyprávěna ich-formou s několika pasážemi ve třetí osobě, které mají navodit dojem odstupů od hlavního hrdiny, především v milostných pasážích.

Druhá část této kapitoly se věnuje odrazu nefikční skutečnosti v Popescově díle na základě teoretických úvah Tzvetana Todorova v *Poetice prózy*. Silné sepětí s realitou je autorovým charakteristickým rysem od počátku tvorby a v případě exilových děl patří k nejzdařilejším knihy zcela založené na skutečnosti (*creative nonfiction*) – *Objev na Amazonce* či *Oáza*, kde se autor nespokojil pouze s vyprávěním pamětníků, ale je patrné, že věnoval nemalé úsilí studiu pramenů a navštívil řadu míst spojených s příběhem. Tímto způsobem postupoval i v případě fikčních příběhů: dobrodružný román *Téměř Adam* je zároveň i zdařilou antropologickou sondou a biblický příběh *Girl Mary (Dívka Marie)* mimo jiné živě popisuje starožidovské zvyky a tradice.

4. POUŽITÁ LITERATURA

Primární prameny v rumunštině:

- POPESCU, Petru. *Copiii Domnului*. București: Editura Eminescu, 1974.
- POPESCU, Petru. *Dulce ca mierea e glonțul patriei*. București: Cartea Românească, 1971.
- POPESCU, Petru. *Fire de jazz*. București: Editura pentru literatură, 1969.
- POPESCU, Petru. *În coasta lui Adam*. București: Nemira, 2003.
- POPESCU, Petru. *Înainte și după Edith*. București: Editura Fundației culturale române, 1993.
- POPESCU, Petru. *Între Socrate și Xantipa*. București: Editura Eminescu, 1973.
- POPESCU, Petru. *Întoarcerea*. București: Nemira, 2001.
- POPESCU, Petru. *Moarte din fereastră*. București: Editura pentru literatură, 1967.
- POPESCU, Petru. *Om în somn*. București: Albatros, 1971.
- POPESCU, Petru. *Prins*. București: Curtea Veche, 2009.
- POPESCU, Petru. *Revelație pe Amazon*. București: Cartea Românească, 1993.
- POPESCU, Petru. *Să crești într-un an cât alții într-o zi*. București: Editura Eminescu, 1973.
- POPESCU, Petru. *Sfârșitul bahic*. București: Cartea Românească, 1973.
- POPESCU, Petru. *Supleantul*. București: Curtea Veche, 2009.
- POPESCU, Petru. *Zeu printre blocuri*. București: Luceafărul, 1966.

Primární prameny v angličtině:

- POPESCU, Petru. *Almost Adam*. New York: William Morrow and Comp., 1996.
- POPESCU, Petru. *Amazon Beaming*. New York: Penguin Books, 1991.
- POPESCU, Petru. *Footprints in time*. New York: HarperCollins, 2008.
- POPESCU, Petru. *Girl Mary*. New York: Simon & Schuster Paperbacks, 2009.
- POPESCU, Petru. *In Hot Blood*. New York: Medallion Books, 1986.
- POPESCU, Petru. *The Oasis*. New York: St. Martin's Press, 2001.
- POPESCU, Petru. *The Return*. New York: Grove Press, 1997.
- POPESCU, Petru. *Weregirls: Birth of the Pack*. New York: Tor Teen, 2007.

Primární prameny v češtině:

POPESCU, Petru. *Jak sladké je zemřít pro vlast*. Přel. Eva Strebingerová. Rukopis překladu. 1975.

POPESCU, Petru. Náhradník (úryvek). Přel. Jarmila Horáková. *Babylon*, 2010, č. 10-11, s. IV.

POPESCU, Petru. Návrat (úryvek). Přel. Jarmila Novotná. *Aluze*, 2006, č. 2, s. 49-70.

POPESCU, Petru. *Spoutaný*. Přel. Marie Kavková. Praha: Práce, 1974.

Sekundární literatura – knižní publikace:

BACHTIN, Michail Michajlovič. *Román jako dialog*. Přel. Daniela Hodrová. Praha: Odeon, 1980.

BĂLAN, Dinu. *Petru Popescu prins în istorie*. București: Editura Muzeului Literaturii Române, 2013.

BARKER, christopher, GALASIŃSKI, Dariusz. *Cultural studies and discourse analysis: a dialogue on language and identity*. London, Thousand Oaks: SAGE, 2001.

BEHRING, Eva. *Scriitori români din exil 1945 - 1989*. București: Editura Fundației Culturale Române, 2001.

BOIA, Lucian. *Istorie și mit în conștiința românească*. București: Humanitas, 1997.

BOIA, Lucian. *Rumunsko, krajina na hranici Európy*. Přel. Hildegard Bunčáková. Bratislava: Kalligram, 2012.

CAMILAR, Eusebiu. *Mlha*. Praha: Svoboda, 1950.

CĂRTĂRESCU, Mircea. *Postmodernismul românesc*. București: Humanitas, 2010.

CIORAN, Emil. *Mărturisiri și anateme*. București: Humanitas, 1994.

DOLEŽEL, Lubomír. *Fikce a historie v období postmoderny*. Praha: Academia, 2008.

DOLEŽEL, Lubomír. *Narativní způsoby v české literatuře*. Praha: Český spisovatel, 1993.

CORNIS POPE, Marcel, NEUBAUER, John (eds.). *History of the Literary Cultures of East-Central Europe. Junctures and disjunctures in the 19th and 20th centuries. I-IV*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing, 2004-2010.

- DAMIAN, Simion. *Întrarea în castel*. București: Cartea Românească, 1970.
- FELIX, Jiří. *Česko-rumunské styky v datech*. Praha: Česko-rumunská společnost, 2000.
- GELDER, Ken. *Popular Fiction: The Logics and Practices of a Literary Field*. New York: Routledge, 2005.
- GEORGESCU, Paul. *Printre cărți*. București: Eminescu, 1973.
- HODROVÁ, Daniela. *Citlivé město (eseje z mytopoetiky)*. Praha: Filip Tomáš – Akropolis: 2006.
- HODROVÁ, Daniela (ed.). *Poetika míst*. Praha: H&H, 1997.
- IERUNCA, Virgil. *Fenomenul Pitești*. București: Humanitas, 1990.
- KAFKA, Franz. *Povídky I. (Proměna a jiné texty vydané za života)*. Přel. Vladimír Kafka et al. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 2006.
- KAFKA, Franz. *Proces*. Přel. Dagmar a Pavel Eisnerovi. Praha: Argo, 1995.
- KUBÍČEK, Tomáš. *Vypravěč. Kategorie narativní analýzy*. Brno: Host, 2007.
- KUNDERA, Milan. *Nesnesitelná lehkost bytí*. Toronto: Sixty-Eight Publishers, 1985.
- MANEA, Norman. *Despre clovni: dictatorul și artistul*. Cluj: Apostrof, 1997.
- MANEA, Norman. *Chuligánův návrat*. Přel. Jiří Našinec. Praha: Havran, 2006.
- MANOLESCU, Florin. *Enciclopedia exilului literar românesc*. București: COMPANIA, 2010.
- MANOLESCU, Nicolae. *Istoria critică a literaturii române*. Pitești: Paralela 45, 2008.
- MAREȘ, Gabriel. *Literatura română în spațiul ceh sub comunism*. București: ALL, 2013.
- MÜLLEROVÁ, HERTA. *Rozhoupáný dech*. Přel. Radka Denemarková. Praha: Mladá fronta, 2010.
- NEGRICI, Eugen. *Iluziile literaturii române*. București: Cartea Românească, 2008.
- NEAGU, Fănuș. *Dincolo de nisipuri*. București: Semne, 1994.
- NEGRICI, Eugen. *Literatura română sub comunism. Proza*. București: Editura Fundației Pro, 2006.
- NEMOIANU, Alexandru. *Cuvinte despre Românii Americani*. Cluj: Ed.Clusium, 1997.

- PÁLENÍKOVÁ, Jana. *Rumunský mezivojnový román*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2011.
- PETRESCU, Liviu. *Scriitori români și străini*. Cluj: Dacia, 1973.
- POPA, Marian. *Istoria literaturii române de azi pe mâine. Vol. II*. București: Semne, 2009.
- REGMAN, Cornel. *Selecție din selecție*. București: Eminescu, 1972.
- RETEGAN, Mihai. *1968. Ve stínu Pražského jara*. Přel. Jitka Lukešová. Praha: Argo, 2002.
- ROTARU, Jipa, KÖNIG, Carol, DUȚU, Alexandru. *Armata română în al doilea război mondial / Romanian army in World War II*. București: Meridiane, 1995.
- SASU, Aurel. *Cultura română în Statele Unite și Canada*, sv. II - Nostalgia românească. București: Ed. Fundației Culturale Române, 1993.
- SASU, Aurel. *Dicționarul scriitorilor români din Statele Unite și Canada*. București: Albatros, 2001.
- STANZEL, Franz K. *Teorie vyprávění*. Přel. Jiří Stromšík. Praha: Odeon, 1988.
- ȘTEFĂNESCU, Alex. *Istoria literaturii române contemporane 1941-2000*. București: Mașina de scris, 2005.
- TEJCHMAN, Miroslav. *Nicolae Ceaușescu. Țivot a smrt jednoho diktátora*. Praha: Lidové noviny, 2004.
- TODOROV, Tzvetan. *Poetika prózy*. Přel. Jiří Pelán, Libuše Valentová. Praha: Triáda, 2000.
- TREPTOW, Kurt W. (ed.). *Dějiny Rumunska*. Přel. Miroslav Tejchman. Praha: Lidové noviny, 2000.
- UNGUREANU, Cornel. *La vest de eden*. Timișoara: Editura Amarcord, 1995.
- VAJDOVÁ, Libuša. *Rumunská literatura v slovenskej kultúre (1890-1990)*. Bratislava: Ústav svetovej literatúry SAV, 2000.
- VALENTOVÁ, Libuše. *Překlady z rumunské literatury do češtiny*. Praha: L. Valentová, 1992.
- VALENTOVÁ, Libuše a kol. *Slovník rumunských spisovatelů*. Praha: Libri, 2001.
- VERDERY, Katherine. *National Ideology Under Socialism*. Berkeley: University of California Press, 1991.

Sekundární literatura – články a studie:

ALBU, Mihaela. Prezențe spirituale românești în spațiul american. Recuperări necesare. *Philologica Jassyensia*, 2006, roč. II, č. 2, s. 147-157.

BALOTĂ, Nicolae. Petru Popescu: Dulce ca mierea e glonțul patriei. *România literară*, 1972, č. 12, s. 14.

CĂLINESCU, Alexandru. Lecturi. *Convorbiri literare*, 1974, č. 8, s. 15.

CĂLINESCU, Alexandru. Un roman al descoperirii adevărului. *Cronica*, 1973, č. 31, s. 13.

CĂLINESCU, Matei. Poezie și sinceritate. *Contemporanul*, 1969, č. 23, s. 3.

CÂNDROVEANU, Hristu. Petru Popescu: Dulce ca mierea e glonțul patriei. *Tomis*, 1971, č. 4, s. 4.

CIOBANU, Nicolae. Petru Popescu: Dulce ca mierea e glonțul patriei. *Luceafărul*, 1971, č. 11, s. 2.

CORDOȘ, Sanda. Două romane de epocă: unul mediocru, iar altul fără termen de valabilitate. In: *Cărțile supraviețuitoare*. Ed. Podoabă, Virgil. Brașov: Aula, 2008, s. 157-159.

CRISTEA, Valeriu. Critica și confuzia valorilor. *Luceafărul*, 1973, č. 36, s. 7.

CRISTEA, Valeriu. Petru Popescu: Dulce ca mierea e glonțul patriei. *Argeș*, 1971, č. 6, s. 5.

CRISTEA, Valeriu. Sfârșitul bahic. *România literară*, 1973, č. 33, s. 11.

CROHMĂLNICEANU, Ovid S. Petru Popescu: Dulce ca mierea e glonțul patriei (roman). *Viața Românească*, 1971, č. 6, s. 64-68.

CUBLEȘAN, Constantin. Prins. *Tribuna*, 1970, č. 16, s. 2.

DIMA, Alexandru. Petru Popescu: Între Socrate și Xantipa (critica criticii). *Convorbiri literare*, 1974, č. 8, s. 8-9.

DIMISIANU, Gabriel. Îngheț și dezgheț cultural. In: *Primul simpozion internațional de studii românești din Cehia*. Eds. Valentová, Libuše, Bojoga, Eugenia. Praha: Univerzita Karlova a Česko-rumunská společnost, 2005, s. 33-41.

DUFKOVÁ, Vlasta. Dvojazyčnost jako různorození. In: *Literatura na hranici jazyků a kultur*. Eds. Svatoň, Vladimír, Housková, Anna. Praha: Univerzita Karlova, 2009, s. 161-170.

DUMITRIU, Dana. Petru Popescu: Dulce ca mierea e glonțul patriei. *Argeș*, 1971, č. 4-5, s. 10.

- GEORGESCU, Paul. Prefață. In: Popescu, Petru: *Zeu printre blocuri*. București: *Luceafărul*, 1966, s. 5-11.
- GIORGIONI, Remus Valeriu, BUICIUC, Constantin: Petru Popescu: sunt multe momente când tresare în mine România și nu încerc să o reprim, interview cu Petru Popescu. *România literară*, 1997, č. 36-37, s. 12-13.
- GLANC, Tomáš. Sesuvy diaspor. *A2*, 2012, č. 10, s. 7.
- GÜNTER, Hans. Totalitní stát jako umělecká syntéza. *Česká literatura*, 2006, č. 4, s. 106-119.
- HECZKOVÁ, Libuše. Exil jazyka a jazyk v exilu. In: *Literatura na hranici jazyků a kultur*. Eds. Svatoň, Vladimír, Housková, Anna. Praha: Univerzita Karlova, 2009, s. 229-238.
- IORGULESCU, Mircea. Petru Popescu: Prins. *Argeș*, 1972, č. 4, s. 8.
- IORGULESCU, Mircea. Petru Popescu. *Convorbiri literare*, 1973, č. 4, s. 4.
- IORGULESCU, Mircea. Petru Popescu: Dulce ca mierea e glonțul patriei. *România literară*, 1972, č. 14, s. 9.
- IORGULESCU, Mircea. Să crești într-un an cât alții într-o zi. *Luceafărul*, 1973, č. 48, s. 5.
- JELA, Doina. Libertatea autorului de non-fiction. Příspěvek přednesený v rámci IV. mezinárodního kolokvia rumunistických studií v Česku a na Slovensku, 23. - 24. října 2013.
- KOPIC, Bořivoj. Román o životě. *Literární měsíčník*, 1975, č. 8, s. 112.
- LOVINESCU, Monica. O paranteză cât o existență. *Secolul 20*, č. 10-11-12/1977, 1-2-3/1978, s. 176.
- MANOLESCU, Nicolae. Basic instinct. *România literară*, 1993, č. 14, s. 6.
- MANOLESCU, Nicolae. Dilema romanului. *România literară*, 1973, č. 22, s. 9.
- MANOLESCU, Nicolae. Petru Popescu: „Zeu printre blocuri“. *Contemporanul*, 1966, č. 24, s. 3.
- MICU, Dumitru. Un roman al limpezirii interioare. *Contemporanul*, 1973, č. 26, s. 3.
- NAŠINEC, Jiří. Doslov k románu Normana Maney: *Doupě*. Praha: Argo, 2014, v tisku.
- NEGOIȚESCU, Ion. Un realist victorios: Petru Popescu. *Luceafărul*, 1970, č. 4, s. 7.

- NISTOR, Corneliu. Cu prozatorul Petru Popescu la Viena. *Orizont*, 1972, č. 2, s. 12.
- PÁLENÍKOVÁ, Jana. Exil, un mit posibil?! In: *Exilul literar românesc – înainte și după 1989*. Eds. Páleníková, Jana, Sitar-Tăut, Daniela. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2011, s. 114-121.
- PETRESCU, Liviu. Petru Popescu la răscruce. *Tribuna*, 1974, č. 1, s. 4.
- PIRU, Alexandru. Petru Popescu. *Ramuri*, 1970, č. 4, s. 11.
- PIRU, Alexandru. Unghiul adevărului. *Luceafărul*, 1974, č. 39, s. 3.
- POPA, Marian. A propos de Moarte din fereastră. *Luceafărul*, 1967, č. 46.
- POPA, Marian. A două față a lui Petru Popescu. *Steaua*, 1996, č. 1-2, s. 44-45.
- SÂNGEORZAN, Zaharia. „Sfârșitul bahic” și exăgerile criticii. *Cronica*, 1973, č. 39, s. 4.
- SIN, Mihai. Petru Popescu: Dulce ca mierea e glonțul patriei. *Vatra*, 1971, č. 2, s. 4.
- ȘTEFĂNESCU, Alex. Critica literară și literatura de consum. *Luceafărul*, 1973, č. 38, s. 7.
- ȘTEFĂNESCU, Alex. Scrisul unui om liber. *Tribuna*, 2014, roč. XIII, č. 275, s. 8-9.
- TITEL, Sorin. Când criticii devin exclusiviștii. *Luceafărul*, 1973, č. 37, s. 7.
- TITEL, Sorin. Intenție și realizare. *Luceafărul*, 1973, č. 31, s. 7.
- ULICI, Laurențiu. Avatarii lui Ovidiu. *Secolul 20*, 1977, č. 10-11-12/ a 1978, č. 1-2-3/, s. 14-16.
- ULICI, Laurențiu. Identitatea personajului. *România literară*, 1973, č. 28, s. 5.
- UNGHEANU, Mihai. Inconstanța unghiului de vedere. *Luceafărul*, 1973, č. 35, s. 7.
- UNGHEANU, Mihai. „Să crești într-un an cât alții într-o zi...”; „Copiii Domnului”. *Luceafărul*, 1974, č. 25, s. 2.
- UNGUREANU, Cornel. Petru Popescu: Sfârșitul bahic. *Orizont*, 1973, č. 28, s. 28.
- UNGUREANU, Cornel. Prins. *Orizont*, 1970, č. 6, s. 79-80.
- VAJDOVÁ, Libuša. O altă fațetă a literaturii române din exil – teoria și istoria literară. In: *Exilul literar românesc înainte și după 1989*. Eds. Páleníková, Jana, Sitar-Tăut, Daniela. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2011, s. 122-137.

VALENTOVÁ, Libuše: Lekce z nejistoty (rozhovor s Normanem Maneou). *Literární noviny*, 2004, č. 20, s. 15.

VALENTOVÁ, Libuše: Rumunský gulag 1948-1964. In: *Studia Balcanica Bohemo-Slovaca VI, sv. 1., Příspěvky přednesené na VI. mezinárodním balkanistickém symposiu v Brně ve dnech 25.-27. dubna 2005*. Brno: Matice moravská, 2006, s. 191-199.

VLAD, Ion. Dulce ca mierea e glonțul patriei. *Tribuna*, 1971, č. 15, s. 2-3.

VLAD, Ion. Privirea romancierului. *Tribuna*, 1973, č. 25, s. 3.

Sekundární literatura – elektronické zdroje:

BĂLAN, Dinu. „Interviu cu scriitorul Petru Popescu la o jumătate de secol de scris“. Dinu Balan's Blog. [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z:

<<http://dinubalan.blogspot.cz/2013/03/interviu-cu-scriitorul-petru-popescu.html>>.

POPESCU, Petru. „Fiica faraonului“. *România literară*, č. 37, 2002. [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z:

<http://www.romlit.ro/fiica_faraonului?caut=fiica%20faraonului>.

TUCĂ, Marius. Petru Popescu: „M-am despărțit de Zoia pentru că mi-era frică de Ceaușescu“. *Jurnalul.ro*. [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z:

<<http://jurnalul.ro/special-jurnalul/interviuri/petru-popescu-m-am-despartit-de-zoia-pentru-ca-mi-era-frica-de-ceausescu-527247.html>>.

ȚEPENEAG, Dumitru. „Scriitorul și editorul său: un cuplu conflictual în România“. *Ramuri*, č. 10-11, 2005. [online]. [cit. 2010-10-04]. Dostupné z:

<<http://www.romaniaculturala.ro/articol.php?cod=7804>>.

URIAN, Tudorel. „Iubire hollywoodiană la Dachau“. *România literară*, č. 3, 2003. [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z:

<http://www.romlit.ro/iubire_hollywoodian_la_dachau>.

VALENTOVÁ, Libuše. Chtěl jsem se pomstít. Rozhovor s Dumitrem Țepeneagem. *A2*, 2009, č. 16. [online]. [cit. 2010-10-04]. Dostupné z :

<<http://www.advojka.cz/archiv/2009/16/chtel-jsem-se-pomstit>>.